

JÜRI MÄLUMÄNG 09.01.2008.a.

Küsimused: TORU (K.Floren, K.Leppik, T.Lokk, A.Põldoja, M.Siil)

1. Ameerikas on neli suurt profiliigat NBA, MLB, NFL ja NHL. Missuguses alljärgnevas USA suurlinnas ei ole esindatud kõigi nelja liiga võistkonnad, s.t. ühes neist linnadest pole ühe profiliiga võistkonda?

- A. Chicago
- B. Los Angeles
- C. New York
- D. Philadelphia

2. Hoolimata maismaaühendusest ei ole Põhja-Ameerikast võimalik sõiduautoga Lõuna-Ameerikasse sõita ning põhjuseks ei ole sugugi Panama kanal, vaid Panamat ja Kolumbiat eraldav tühe (inglise keeles ... Gap). Seda veidi üle 160 km pikka ja 50 km laia soo- ja džungliala ei läbi ükski autotee, meie aga küsime, kas selle nimeks on

- A. Atrato
- B. Darien
- C. Tacarcuna
- D. Yaviza

3. Eesti Kaitsevägi vahetas 2006. aastal välja teenistuspüstolid. Millise firma toodanguga asendati metallipurustajasse lastud "Makarovid"?

- A. Colt
- B. Glock
- C. Heckler & Koch
- D. Sig Sauer

4. 28.novembril möödunud aastal toimus Soome Rahvusteatri esietendus, mida kriitika kohe nimetas uueks tasemeks Soome teatris. Lavastaja oli Eestis Von Krahli teatris „Jänese aasta“ ja „Kajakas“ lavastanud Kristian Smeds. Lavastuse lõpus tulistatakse mh puruks klaasile projitseeritud president Tarja Halose ja viimastel valimistel enim häält kogunud Sauli Niinistö pildid. Esietendusel oli pealtvaatajate hulgas ka president Halonen ise, kelle sõnul teda tulistamine ei häirinud. Kohe müüdi välja ka pea kõik kavasolnud etendused. Küsime, kas lavastuse sisuks on:

- A. Globaliseerumisvastasus
- B. Hanoi Rocks karjäär
- C. Soome 70ndate vasakliikumine
- D. Väino Linna „Tundmatu sõdur“

5. Milline neist Eesti linnadest on lõunapoolsem:

- A. Kuressaare
- B. Pärnu
- C. Tartu
- D. Viljandi

6. Tänapäeval tunneme Schwalbe rattakumme, eriti tuntud on Schwalbe naelkummid, mis võimaldavad ka jäiste ilmadega kindlalt teel püsida. Samas on seda nime kandnud isik oluline ka Eesti kultuuriloos. Küsitav sündis 12. mail 1895.a. Tartus Ann ja Peeter Schwalbe perekonnas, lõpetas 1925 magistrikraadiga Tartu ülikooli, töötas pärast seda 16 aastat õpetajana H. Treffneri gümnaasiumis ning sai 1941. aastal ülikooli õppejõuks. Veel 1976.a. kevadsemestril võttis ta vastu aspirantide kandidaadi miinimumi ja sisseastumiseksameid. Suri 17. veebruaril 1979. Töenäoliselt on kohalviibijatest igaüks vähemalt korra elus avanud mõne raamatu, millel kaanel seisab küsitava nimi. Kellest jutt?

7. HD-TV ja küsitav võistlevad uue põlvkonna salvestusseadmete formaatidena samamoodi nagu omal ajal VHS ja Betamax. Võrreldes praeguse DVD-ga võimaldab uus formaat salvestada tavalisele kettale kordades rohkem andmeid (25 gigabaiti vs 4,7 gigabaiti). 4.01.2008 teatas filmikompanii Warner Brothers, et toetab edaspidi ainult küsitavat formaati. Sama on varem juba teinud Sony Pictures, 20th Century Fox ja Disney. Ka Apple on teatanud, et tulevikus sisaldavad tema arvutid just küsitava formaadi kettaseadet. Sellega on formaatide võitlus väidetavalt otsustatud. Mis formaat?

8. Putukate seltsi (lad.k. Orthoptera e. Saltatoria) mida küsime, kuulub umbes 20 000 liiki, Eestis 39 liiki. Nende keha on enamasti kitsas, tavaliselt 1-7 cm pikkune, tagajalad on pikad hüppejalad, eestiivad kitsad ja sihvakad. Seltsi esindajatel (eriti isastel) on siristamisvõime ja arenenud kuulmisvõime. Jaguneb kaheks alamseleksiks. Pikatundlalistest e. ritsikalistest on Eestis levinumad harilik lauluritsikas ja heinaritsikas. Lühitundlalistest e. tirtsulistest on Eestis levinumad harilik niidutirts ja harilik rohutirts. Sama seltsi esindajaks on ka viimasel ajal Eestis harvaks muutunud toakiik. Millisesse seltsi need tuntud „viiuldajad“ ja „lauljad“ kuuluvad?

9. Soome poliitikas oli see mees (eluaastad 1913-1997) üks värvikamaid kujusid ja pikaajalise presidendi Urho Kaleva Kekkoneni (valitses 1956-1982) üks suuremaid poliitilisi opponente. Ta kandideeris presidendivalimistel 1968, 1978 ja 1982. Viimasel korral otsustas ta ise taanduda ja enda pooldajail anda hääl Mauno Koivistole. Kusjuures Koivistole see üldse ei meeldinud, et too kurikuulus poliitik talle tuge pakkus. Ta oli aastaid Soome Maapartei liider, hiljem asus tema kohale poeg, kes samuti Soomes poliitikuna tuntud, kuid isaga võrreldes sugugi mitte nii äärmuslik. Sooma Eduskuntasse (parlament) kuulus nimetatud mees aastail 1945-1987 ning sai kuulsaks ebameeldiva keelekasutuse poolest. 1974 määrati talle vängete väljendite kasutamise eest kahepäevane parlamendis istumise keeld, kuid ta ise ei lahkunud, vaid turvamehed kandsid ta koos tooliga saalist välja. 1974 oli ta ainus suurtest poliitikutest, kes protestis erakorralise seaduse vastu, mis pikendas automaatselt Kekkoneni valitsemisaega. Seaduse vastuvõtt nõudis 5/6 parlamendi toetusest ning see ka saadi.

10. Kes laulab?

11. Kaasaja tuntumalt Jaapani kirjanikult on eesti keeles ilmunud romaanid „Norra mets” ja „Lõuna pool piiri, lääne pool päikest”. Hoolimata sellest, et kodused tippnimed on nimetanud teda põlglikult popkirjanikuks, võitis ta 2006. aastal nimeka Franz Kafka auhinna, mille enne teda saanud Harold Pinter ja Elfriede Jelinek pärjati mõlemad järgmisel aastal Nobeli auhinnaga. Jaapanis tegutseb muide ka sama perekonnanimega tuntud kirjanik ja filmirežissöör ja ka veel tuntud kaasaegne kunstnik.

12. Küsitavale saarestikule andis inglise lordi järgi nime James Cook 1775. aastal. Saaremaa mees Fabian Gottlieb von Bellingshausen avastas 45 aastat hiljem saarestiku põhjapoolsemad saared. Osa saarestikust kannab Lõuna-Thule nime. Lisame veel, et lordi nimi, mida saarestik kannab, on paljudele tuntud ka muudel põhjustel.

13. Kuulus tennisist Andre Agassi lõpetas karjääri 2006. aasta USA lahtistel meistrivõistlustel. Kellega pidas Agassi oma elu viimase profimängu? Vihjeks võib lisada, et sellel tennisistil on ka tuntum nimekaim, kellele Agassi on nii kaotanud kui ka teda võitnud.

14. 15.augustil valiti Eestis ...kuningas, kelleks sai Hans Kruusamägi. KUKU raadiole antud intervjuus rääkis vastne kuningas, et tema tegevusalaga tegelemiseks peab olema ikka vähemalt poolenisti kodumaa patrioot. Samas kiitis ta ka Euroopa Liitu, tänu kellele on nüüd ebaausat konkurentsi varem kui seni. Mis kuningas valiti või millega ta tegeleb?

15. Kui Giuseppe Verdil paluti kunagi nimetada lemmikteos tema enda loodud ooperite hulgast, vastas ta: „Kui oleksin amatöör, ütleksin, professionaalina pean ütlema aga” Täitke lüngad (õiges järjekorras!).

16. 1974. aastal mängis Roger Moore peaosas järjekordses Bondi-filmis "Mees kuldse relvaga". Filmis võitleb Bond kurikaela Francisco Scaramanga vastu, kes on ühe seenekujulise saare (pildil) sisse paigutanud päikesepatareidel töötava ohtliku relva. Tänapäeva turismibülletäänides nimetatakse seda saart James Bond Island ja see on üks vaatamisväärsmaid paiku piirkonnas. Kus asub James Bond Island? Riigi nimetamine toob 1 punkti, rahvuspargi (sama nime kannab ka laht, milles saar paikneb) nimetamine 2 punkti.

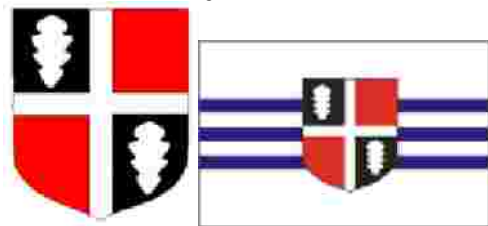

17. Küsitav on sigade äge nakkushaigus, mida tekitabpisik (lad.k. Erysipelothrix insidiosa, avastaja Friedrich Löffler, 1882). Nakkuse allikaks on haige või pisikukandja siga.pisik säilib mitu kuud. Haiguse peiteaeg on 2-4 päeva. Haigestunud loom on loid, isutu, kehatemperatuur 42-43 kraadi, nahale ilmuvad laialivalguvad eri suurusega laigud (septiline vorm) või selgepiirilised nelinurksed laigud (nahavorm). Ravitakse immuunseerumi või penitsilliiniga.pisik võib äärmiselt harva põhjustada teiste loomade, lindude, kalade ja isegi inimese haigestumist. Mis haigus?

18. Erkki Holvikivi, Esko Kivikoski, Keijo Virtamo Soomest. Kes Eestist?

19. Kes (eluaastad u.90-160)? Kreeka astronoom, matemaatik ja geograaf. Tema peateos „Megale syntaxis“ („Suurim ehitus“), mis araabia- ja ladinakeelses tõlkes sai tuntuks „Almagesti“ nime all, sisaldab kokkuvõtte tema aja astronoomiast, geotsentrilise maailmasüsteemi mudeli, tähekataloogi ja Linnutee vöö kirjelduse. Edendas astronoomiariistade ehitust, temalt pärineb uurimusi valguse peegeldumise ja neeldumise, geograafia, kronoloogia ja astroloogia alalt. Koostas ringi kõõlude ja raadiuse suhete tabeli – trigonomeetriliste funktsioonide tabelite eelkäija.

20. Millise Harjumaa omavalitsusüksuse sümbolikat näete?

21. Kes?

22. Kes?

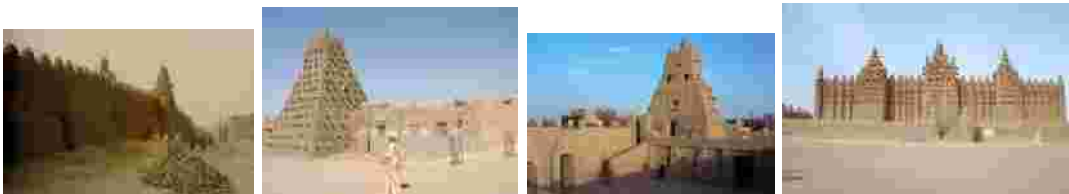
23. Kes on kunstnik?

24. Kes (1909-1959)? Mälestusmärk avatud 13.10.2007.

25. Mis linn?

26. Esimene ametlik samm luua küsitav looduskaitseala tehti 22. aprillil 2004, kui seal kehtestati keskkonnaministri määrusega ajutised piirangud majandustegevusele. Algas maaomanike ja Harjumaa keskkonnateenistuse vaheline kirjavahetus, mis kestis kogu 2005. aasta. 2006. aastal koostati uus kaitse-eeskiri ja telliti ekspertiise ala loodusväärtuste kohta. Olulise kaitseväärtusega on kambriumi liivakivipangad ja paljandid. Mh elab alal meie väiksemaid kaitstavaid liike, vasakkeermega pisitigu, mille kasv ei ületa kahte millimeetrit. 18. oktoobril 2007 alustas omanik Rannakivi kinnistul lageraie, mille keskkonnaminister järgmisel päeval peatas. Mis (tulevase) kaitsealaga on tegemist?

27. See linn asetseb kolme riigi – Paraguay, Argentiina ja Brasiilia piiril, mistõttu kutsutakse seda ka lihtsalt Triple Frontera (Kolm piiri). Asutatud 1957, kuni 1989 kandis nime Puerto Presidente Stroessner Paraguay endise presidendi Alfredo Stroessneri järgi. On maailma suuruselt kolmas tax-free tsoon Miami ja Hongkongi järel, mistõttu annab 60% kogu Paraguay GDP-st. See linn on üle maailma kurikuulus kuritegevuse poolest, peamise elukutsena märgitakse linnas salakaubavedaja. Väidetakse, et linnas tegutsevad aktiivselt ka Al-Qaeda ja Hezbollah.

28. 12.augustil 1323.a. sõlmiti Oreški kantsis (praegu Schlüsselburg, 1944-92 Petrokrepost) Pähkinäsaari rahu, millega vaenujalal olevad pooled määrasid kindlaks omavahelise piiri. Kelle vahel Pähkinäsaari rahu sõlmiti? (1 õige = 1 p.)

29. Nimetage pildil olev isik (sünd.1974), kes peale ~10 aastast time outi (võistluspausi) on teinud eduka come-backi ning on omal alal jälle maailma absoluutse tipu lähedal. Võitnud 1980-ndate keskel ka Ilmar Raua mälestusturniiri Viljandis?

30. Nimetage helilooja ja ooper!

31. Kellest jutt?

- Sündinud 1937.a. Tartus;
- pseudonüümid Vallo Sirel, Elga Eli, Maia, Helgi Simson, V.Luht, Merike Kolk, V.Laar jt, väidetavalt enim erinevaid pseudonüüme kasutav Eesti ajakirjanik;
- Ülikooliaastatel tegeles korvpalli ja sulgpalliga;
- 1960-75 EPA ajalehe „Põllumajanduse Akadeemia“ toimetaja;
- reisiraamat „Eestlane Sahara väravas“ (1992, koos M.Sikuga), „Joogiraamat“ (1993) jm;
- Eesti Ringhäälingute Liidu kuldmikrofon (1999).

32. Maailma sõdade ajaloos nimetatakse ühte riiki oluliselt mõjutanud sõda setsessioonisõjaks. Sõda kestis veidi üle nelja aasta, võitnud pool kaotas sõja käigus langenutena umbes 360 000 võidelnut ja kaotanud pool umbes 258 000 võidelnut. Millise levinuma nime all tunneme seda sõda meie?

33. Kes on luuletuste autor?

Vihma laul

Olen vihm ma lähen
läbi tuulise metsa.

Lehed kahisevad.

Mu jalad vajuvad sügavale samblasse.

Kord hakkasin minema siitsamast.

Siin nüüd lähen.

Tean, et elu on minek

läbi tuulise metsa.

Olen vihm. Mu kodu on mus eneses.

*

Üle mu õue
sammuvad päevad
pikas reas.
Nad tulevad kusagilt
hommiku kandist,
toredate nägudega
noored matkamehed,
ja lähevad õhtute poole.
Kuni silmapiirini
on näha
nende vaarudes
hallimaks muutuvaid selgi.

Mõned neist
vaatavad tagasi
nagu kutsudes kaasa
või kippudes tagasi.
Kuid hommiku poolt
tulevad,
päikesekettad õlal,
uued ja uued
toredate nägudega päevad
üle mu õue.

34. Jalgpalli MM-finaalturniiride ajaloos on vaid kaks mängijat saanud kaks punast kaarti. Üks neist on väga tuntud mängija, ka maailmameister. Teise nimi langeb aga kokku Eesti ühe tuntud mälumängija omaga.

35. Millised 2 järgmistest ei ole failijagamisprogrammid/võrgustikud: Vuze, eMule, Kazaa, WinRar, Soulseek, Gnutella, Entropy, ANts, Mozaic, Azureus, Zultrax?

36. Mis kuupäev? (± 1 kuupäev = 1p)

- 1905.aastal kuulutab Norra Storting personaaluniooni Rootsiga lõppenuks;
- 1920.aastal tunnustab Soome esimese riigina de jure Eesti Vabariiki;
- 1939.aastal kirjutavad Eesti ja Läti välisministrid Berliinis alla mittekallaletungilepingule Saksamaaga;
- 2008.aastal kohtuvad Baselis jalgpalli EM-finaalturniiri avamängus Šveits ja Tšehhimaa;
- sellest päevast on 20 päeva seitsmemagajapäevani, 33 päeva seitsmevennapäevani, 7 nädalat annepäevani;
- sel kuupäeval on sündinud Paul Gauguin (1848), Neeme Järvi (1937), Eri Klas (1939), Liam Neeson (1952), Prince (1958).

37. Kuulsas Tähesõdade triloogias, mis algas IV, V ja VI osaga, mängis piloot Han Solo rolli tuntud näitleja Harrison Ford. Palju vähem tuntud on aga teist positiivset kangelast Luke Skywalkerit kehastanud näitleja, kellel peale Tähesõdade pole kuigi tuntud filmirole. Et teda liiga seostati põhirolliga, loobus ta vahepeal kinotööst ning osales Broadwayl mitmes näidendis, näiteks Amadeus ja Elevandimees. Batmani joonisfilmis andis ta hääle pahale tegelasele Jokkerile, mille järel talle pakuti mõnes filmis negatiivse tegelase rolle. Ta mängis kurikaela 1998. aastal valminud Rootsi action-filmis Hamilton. Kes on see 1951. aastal sündinud näitleja?

38. Pindala 51 100 km² ehk pisut suurem kui Eesti, elanike arv 4,134 miljonit (2007 juuli) ehk umbes kolm korda rohkem kui Eestis.

Sisemajanduse koguprodukti poolest Rahvusvahelise Valuutafondi andmetel maailma 62. riik (40. Eesti), paikneb Malaisia taga ja Mehhiko ees.

Kuulutas end iseseisvaks 1838. aastal, riigipea on president.

Tuntud looduslikke vaatamisväärsusi: Arenali järv ja Irazu vulkaan. Riigi kõrgeim tipp 3820 meetrit.

Riigis elab vaid 3% mustanahalisi, kes on enamasti regiooni ühest teisest riigist sisse rännanud.

Mõlemast oma lähinaabrist on ta rikkam. Enamasti tuntakse teda piirkonna ühe arenenuma riigina, kuigi kõrge inflatsioon mõjutab majandust.

Olümpiamängudelt on riik saanud vaid neli medalit, mille on toonud kaks samanimelist ujumat.

39. Kuidas nimetatakse 1. järgu haldusüksust Usbekistanis, Tadžikistanis ja Türkmenistanis? Sarnast nimetust kasutatakse haldusüksuse nimetusena veel mõnes muus islamiriigis. Eestis tegeles aastaid autode (Mazda) müügiga aktsiaselts, mille nimi on küsitava sõnaga väga sarnane. Äriregistri andmetel AS seda nime enam ei kannal, käesoleval ajal on aktsiaseltsi ärinimeks AS TRINIDAD /firma nimi annab 1p/.

40. Ansambel?

41. Küsitav (lad.k. Scardinius erythrophthalmus) kuulub karpkalalaste sugukonda. Ta on Eesti vete kaladest üks ilusamaid, keha kuld kollase läikega, selg pruunikashall, silma vikerkest oranži värvusega, uimed erepunased. Tavaliselt kasvab kuni 35 cm pikkuseks ja 1,1 kg raskuseks, kuid on püütud ka suuremaid isendeid. Elutseb peamiselt Kagu-Eesti järvedes, puudub saarte ja Põhja-Eesti järvedes. Läänemeres leidub vaid lõunaosa rannavetes. Elukohana eelistab madalaid mudase põhjaga järvi ja järveosi, väga harva suurte jõgede soppe, kus vesi hästi soojeneb. Koeb mais-juunis, kui veetemperatuur on vähemalt 18...20 kraadi. Rahva sees tuntud ka nimedega rudas, punahänd, punaperse, punatiib. Kes?

42. Pange eesti keelde järgmine lause:

"Panõ kuurt pliiniravva pääle, sõs saa hämmätüst ka"

43. Nimetage Eesti kirjanik, kes on kirjutanud mh sellised suurepärased teosed „Kuuvarjutus“, „Räägivad ja vaikivad“, „Mattias ja Kristiina“, „Ja kui me surnud ei ole, siis elame praegugi“, „Kuu nagu kustuv päike“ jm.

44. Kõik me teame Odessa linna. Keda ühendas (ühendab) või kelle või mille tarbeks loodi organisatsioon ODESSA?

45. Kõik me teame lapsepõlvest Potsataja ja Krokodill Gena suurepäraseid multifilme. Seekord küsime aga, kus ja kellena töötas Krokodill Gena Potsatajaga tutvudes? (1õige = 1p)

VASTUSED:

1. B – Los Angeles (puudub NFL-i võistkond)	KL
2. B – Darien	KF
3. C – Heckler & Koch	TL
4. D – Väino Linna „Tundmatu sõdur”	KF
5. A – Kuressaare	AP
6. Johannes Silvet	KF
7. Blu-ray (ka blue-ray või “sinine laser”)	KF
8. sihktiivalised	TL
9. Veikko Vennamo	AP
10. Žanna Friske	MS
11. Haruki Murakami	KF
12. Lõuna-Sandwitchi saared (Sandwitch on ka 2 p)	KF
13. Benjamin Becker	AP
14. Rukkikuningas	KF
15. „La Traviata”; „Rigoletto”	MS
16. Phang Nga Bay lahes/rahvusparkis Tai Kuningriigis (Ko Tapu saar)	AP
17. (sigade) punataud (punataud annab 2 p).	TL
18. Voldemar Panso, Valdo Pant, Hardi Tiidus. Naapurivisa 1965.a. võistkonnad. Mängiti 18.09. Helsingis ja 25.09. Tallinnas.	TL
19. Ptolemaios	MS
20. Rae vald	KF
21. Ana Ivanovic	TL
22. Tiina Tauraite	MS
23. Jackson Pollock	MS
24. Stepan Bandera	TL
25. Timbuktu	MS
26. Suurupi	KF
27. Ciudad del Este	KL
28. Novgorodi feodaalvabariik (Novgorod) ja Rootsi	TL
29. Gata Kamsky	MS
30. Jacques Offenbach “Hoffmanni lood”	MS
31. Vello Lään	MS
32. Ameerika Ühendriikide kodusõda	TL
33. Aleksander Suuman	MS
34. Zinedine Zidane, Rigobert Song	AP
35. WinRar (tuntuim pakkimisprogramm) ja Mozaic (esimene tuntum graafiline brauser)	KF
36. 07.juuni	TL/MS
37. Mark Hamill	AP
38. Costa Rica	AP
39. vilajett (automüüja oli AS Vilojett)	TL
40. Duran Duran	MS
41. Roosärg	TL
42. Pane koort panni peale, siis saab kastet ka	TL
43. Mati Unt	KF
44. Endised SS-lased (või nende abistamine) (Organization Der Ehemaligen SS-Angehörigen)	TL
45. loomaaias krokodillina	KF